

روزهای کرونایی فرهنگ و هنر از زبان قطب‌الدین صادقی

آخرین انار دنیا در روزهای طاعونی

«تردید ندارم این شوکی که به انسان وارد آمد، باعث کشف دوباره خیلی چیزها خواهد شد و خواهیم دید که در نگرش و تحلیل و برنامه‌ریزی‌های آینده موثر خواهد بود

✍️ **پولاد امین** «یک آقای ایتالیایی هست به نام

بوکاچیو. این بوکاچیور دوره طاعون اروپا در قرون وسطی به همراه گروهی از دوستان و نزدیکانش می‌رود یک جایی دور از شهر رم و خودش را محصور می‌کند تا از بیماری طاعون در امان بماند. در این بین برای اینکه وقت‌شان بگذرد، یعنی تنها و تنها برای وقت‌گذرانی و برای اینکه نفس زندگی را فراموش نکنند و بتوانند با مرگ بجنگند، شروع می‌کنند به نوبت هر کدام یک داستان عاشقانه را روایت می‌کنند. درباره شور و شیدایی و وصل و... واقعیات زندگی. نتیجه آن داستان‌سرایی‌های می‌شود کتاب دکامرون، یکی از نخستین قله‌های ادبیات اروپا، که بسیاری آن را می‌شناسند و حداقل فیلمی را که پازولینی از آن ساخته، دیده‌اند.»

اینها را قطب‌الدین صادقی می‌گوید؛ وقتی بحث می‌کشد به اینکه در روزهای اخیر که کرونا بسیاری را خانه‌نشین کرده، چه کرده است. می‌گوید: «ما نیز در این دوره طاعونی جدید همان کار بوکاچیور می‌کنیم.»

قطب‌الدین صادقی می‌گوید در سه ماهی که فعالیت‌های اجرایی هنری تعطیل بوده، همان‌کاری را کرده که در تمام عمرش به آن مشغول بوده است: «یک اروپا درگیر طاعون بوده، اما فقط یک دکامرون از آن روزها بر جای مانده. من هم سعی می‌کنم از این روزها چیزی در خود و در جهان به جا بگذارم. چیزی اضافه کنم به خودم و دنیایم، برای از بین بردن ترس، از بین بردن مرگ، رکود، تعطیلی عمومی، به هر حال باید یک جوری سر خودم مان را گرم کنیم دیگر.» می‌گوید: «من به این منظور می‌نویسم، می‌خوانم، بسیاری از فیلم‌های ندیده‌رامی بینم و کتاب‌های نخوانده و موسیقی‌های نشنیده را می‌شنوم. در این روزها خیلی کارهای نکرده را پیش کشیده‌ام، سه نمایشنامه نوشته‌ام که در سه ماه بد نیست، یک مقاله جانانه هم نوشته‌ام با عنوان جاودانگی فردوسی که قرار بود روز فردوسی (بیست‌وپنجم اردیبهشت) ارائه شود که امسال نشد و قرار شده بعد از عید فطر در فضای مجازی عرضه شود.» قطب‌الدین صادقی می‌گوید که پرکاری‌اش در سه ماهی که در انزوا گذشته «شاید واکنشی باشد به این مرگ و میرهایی که دور و برمان را گرفته است» یا «ناخودآگاهی که باعث شده به کسانی بپردازم که توانسته‌اند به مرگ چیره شوند.»

وظیفه مقدس

به باور قطب‌الدین صادقی «این روزها تنها با تعطیلی سروکار نداریم. اینکه تعطیلی نیست، حبس شدن در خانه است. قطع کردن همه ارتباطات اجتماعی است؛ نه فقط در ایران که در تمام دنیا، به دلیل شرایطی که تمام دنیا با آن درگیر است.»

صادقی که در زندگی‌اش بیش از ۵۰ نمایشنامه نوشته، بیش از ۵۲ آثار را کارگردانی کرده، ۱۸ کتاب ترجمه کرده و در فیلم و سریال‌های مشهوری بازی کرده می‌گوید که فکرش را هم نمی‌کرد که روزی ممکن است هنر اجرا به چنین تعطیلی عجیبی بخورد، به سکون و سکوت کامل. او می‌گوید که حتی بعد از شناخته شدن کرونا هم فکر می‌کرده موجی است که به زودی خواهد گذشت؛ «شاید فکر این همه سکوت و سکون را نمی‌کردم. حداقل نه به این اندازه. وقتی کرونا را شناختیم، حس می‌کردم باید ارتباطات قطع شود و اینکه بهترین راه برای نیفتادن به دام این بیماری پیشگیری است. اما فکرش را هم نمی‌کردم قرار است این اوضاع این قدر طول بکشد.»

به گفته بازیگر سریال‌های تاریخی چون کیف‌انگلیسی، کلاه پهلوی و معماری شاه‌ها هم باید به این انزوا ادامه داد و از دستورات پزشکی- درمانی پیروی کرد؛ «چراکه حفظ جان، صیانت نفس و پاس داشتن زندگی مقدس‌ترین اصل موجود است و ارجح بر هر چیزی.»

آن روی سکه

در روزگار کرونازده بی‌صدا و بی‌هنر و ساکن و راكد او به ابعاد مثبت کرونا نگاه می‌کند: «این فقط یک جنبه‌اش است اما کرونا جنبه‌های مثبت‌تری هم داشته و دارد؛ مثلا اینکه آن غرور و خودخواهی و پول‌طلبی بیمارگونه انسان را در روی کره زمین متوقف کرد و نشان داد که زندگی یک روی دیگر هم دارد که بر تامل، درون، انسانیت و در کل زندگی استوار است. نشان داد که فقط سرعت و پول درآوردن و توفیقات لحظه‌ای و مصرف زیاد اصل نیست. مصرف بدجوری همه را به خود عادت داده. از دور افتاده‌ترین کوردهات آفریقا و آسیا تا بزرگ‌ترین شهرهای اروپا این جنون مصرف و پول‌محوری و توفیق به هر قیمت و سرعت همه را داشت تبدیل به موجوداتی دیگر می‌کرد. کرونا اما در این مسیر وقفه‌ای ایجاد کرد؛ مکتی برای اینکه آدم بازگردد و نگاهی کند و شاید متوجه

شود که مسائل اساسی‌تری نیز در زندگی وجود دارد- که وجود دارد و می‌تواند از زشی‌بالا در زندگی داشته باشد.»

دنیای فردا

قطب‌الدین صادقی می‌گوید پیشگو نیست اما می‌داند که تأثیرات انزوای این روزها در آینده بشر دیرپا و همیشگی خواهد بود و رویای بازگشت به شرایط عادی یا همان شرایط پیش از شیوع «این طاعون جدید» رویایی خام است؛ «انسان به رخدادهای اطرافش عادت می‌کند یا بهتر است بگویم انسان تابع شرایط است و در هر شرایطی واکنشی مناسب نشان می‌دهد. این یک اصل مهم است که در همه دوران و فرهنگ‌ها وجود داشته و ثابت شده است. این انسان یقینا در آینده هم خود را با شرایط آن دوران تطبیق خواهد داد. اما این به معنای عادی شدن شرایط نیست.» به باور قطب‌الدین صادقی اما تغییرات آینده تغییراتی مثبت و رو به جلو خواهد بود و انسان فردا انسانی بهتر از امروز خواهد بود؛ «تردید ندارم این شوکی که به انسان وارد آمد، باعث کشف دوباره خیلی چیزها خواهد شد و خواهیم دید که در نگرش و تحلیل و برنامه‌ریزی‌های آینده موثر خواهد بود. من یقینا می‌گویم که بشر در دوران بعد از کرونا موجودی کاملاً متفاوت خواهد بود.» صادقی البته می‌گوید که نمی‌داند دامنه این تغییرات تا کجا خواهد بود؛ «همان‌گونه که نمی‌دانستیم قرار است کرونایی هم در کار باشد، نمی‌دانیم این همه‌گیری چه تغییراتی را موجب خواهد شد و تنها چیزی که معلوم است این است که شاهد شرایطی خاص خواهیم بود.»

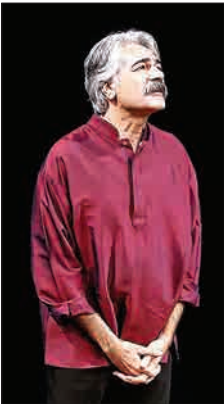
قطب‌الدین صادقی می‌گوید کرونا به انسان راهی برای زندگی بهتر خواهد آموخت؛ «یقین داشته باشید تغییرات اساسی در راه است تا در چنان مواقعی بتوان با سرعت و چالاکی و به شکل درست واکنش نشان داد؛ اصلا ممکن است شیوه تولید عوض شود، شیوه فرهنگ، شیوه ارتباطات.» و باز هم حرف و سخن آغازینش را تکرار می‌کند: «من فقط از تغییر اطمینان دارم، اما در اینکه چه تغییراتی در راه است، نمی‌دانم.»

هنر کرونایی

کارشناسان اقتصاد هنر می‌گویند هنر و به خصوص هنرهای جمعی و مبتنی بر اجرا مانند موسیقی و سینما و تئاتر در دوران کرونا فشار سنگینی تحمل کرده و تخمین‌های مالی زیادی در این مورد منتشر کرده‌اند. اما آیا با تغییر شرایط هنرها خواهند توانست از زیر سنگینی فشار عمدا تا اقتصاد در دوران کرونا خارج شوند؟ نویسنده کتاب اقتصاد تئاتر می‌گوید که آسیب تنها به سینما و تئاتر وارد نشده و تمام هنرها ضربه خورده‌اند؛ «نمی‌توان گفت که فقط سینما و تئاتر ضربه خورده است و مثلا نقاشی یا داستان‌نویسی لطمه ندیده است؛ همان‌طور که ورزش و اقتصاد و تمام اطراف و اکناف زندگی‌مان از این روند آسیب دیده‌اند. تمام دکان‌داران این سرزمین در آستانه ورشکستگی قرار گرفته‌اند؛ یعنی کل جهان عوض شده- و فقط مانیتیم‌ولی همیشه در چنین مواقعی اولین خاکریز و شاید هم آخرین خاکریز هنر بوده و هنوز هم هست.» صادقی می‌گوید که دلیل آسیب دیدن هنرها در بزرگه‌های تاریخی، این است که «هنر هیچ‌جا مخصوصا در جهان سوم ضرورت اول زندگی نیست. همیشه بعد از مسائل امنیت و معیشت و مسکن قرار دارد و این را هم از سوی حکومت‌ها می‌بینیم و هم مردم. برای همین هم در روزهای بعد از کرونا خواهیم دید که زمان و هزینه‌ای که مردم پیشتر برای هنر صرف می‌کردند کم و کمتر خواهد شد و این چیزی نیست که به این راحتی و سرعت ترمیم شود.» قطب‌الدین صادقی راز آسیب پذیری

کیهان کلهر کنسرت آنلاین برگزار می‌کند

تک‌نوازی کیهان کلهر را در کنسرت مجازی بشنوید. کیهان کلهر نوازنده و آهنگساز شناخته‌شده موسیقی ایرانی روز پنجشنبه اول خردادماه در فضای مجازی کنسرت تک‌نوازی سه‌تار را برگزار می‌کند. کیهان کلهر نوازنده و آهنگساز موسیقی ایرانی که اغلب مخاطب از او به عنوان یکی از نوازندگان چیره‌دست کمانچه یاد می‌کند، ساعت ۲۱ و ۳۰ دقیقه روز پنجشنبه اول خردادماه اجرای تک‌نوازی سه‌تار خواهد شد. بر اساس اطلاعیه‌ای که در صفحه شخصی کیهان کلهر منتشر شده، این نوازنده و آهنگساز ساعت ۲۱ و ۳۰ دقیقه تا ۲۲ و ۳۰ دقیقه روز پنجشنبه اول خردادماه به اجرای تک‌نوازی سه‌تار خواهد پرداخت. □

بهروز ولد

هنر را در طرز تلقی مردم و حاکمان می‌دانند: «یک تلقی و تصور غلط در جهان سوم وجود دارد که کار خلاقه و مولد تنها باتن انجام می‌شود، مثل کارگر، کشاورز حتی کارمند و کاری که با ذهن انجام می‌شود و سرمنشا فرهنگ و هنر است مانند نقاشی، ادبیات، موسیقی و سینما و تئاتر تفنن دانسته شده و در درجه چندم اهمیت تصور می‌شود و برای همین همه‌مواره در ریزنگاه‌ها آسیب می‌بیند.»

برای تمام فصول

قطب‌الدین صادقی نویسنده، فیلمنامه‌نویس، مترجم، کارگردان تئاتر، استاد دانشگاه، بازیگر سینما، تلویزیون و عضو فرهنگستان زبان و ادب فارسی ایران فارغ‌التحصیل دانشگاه سوربن است و راز این طیف وسیع فعالیت‌هایش را عشق می‌داند: «این طیف علایق قبل از هر چیز ناشی از عشق است؛ شما باید کارتان در دوست داشته باشید که این دوست داشتن البته دوست داشتن معمولی نیست و باید تبدیل به انگیزه اصلی زندگی شود. مابین هنر و زندگی نباید فاصله‌ای وجود داشته باشد. هیچ‌کس با پرداختن به هنر به شکل فعالیتی فوق برنامه در هیچ زمینه‌ای به جایی نخواهد رسید. کسی اگر می‌خواهد در زمینه‌ای به جایی برسد، باید از مرز معمول فراتر رود و با آن کار یکی شود.»

قطب‌الدین صادقی که روزی ۱۰ ساعت کار می‌کند، می‌گوید که کار حرفه‌ای و مستمر و پیوسته اصل است: «این پیوستگی بسیار مهم است؛ حتی مهم‌تر از عشق و علاقه. هنرمند باید با تداوم کار کند و میان کارها فاصله نپندازد وگرنه اگر چیزی بنویسد و بعد از چند سال برود دنبال نوشتنی دیگر، پشتش بادمی خورد و کار از دستش درمی‌رود؛ مهم‌تر اینکه باید از درون کار کرد، به حکم درون، بدون سفارش از بیرون.» اما در جوامعی مانند ما پیش پای هنرمند موانع زیادی وجود دارد که جلوی استمرار و پیوستگی فعالیت‌هایش را می‌گیرد. قطب‌الدین صادقی اما حتی در موانع موجود نیز نقش هنرمند را پررنگ می‌داند: «نمی‌خواهم بگویم شرایط نقشی در دور کردن هنرمند از عرصه فعالیت ندارند؛ مثل وقتی که یک دوندۀ پایش راز دست می‌دهد. اما جمله‌ای از ژان پل سارتر را فراموش نمی‌کنم که خیلی تعیین‌کننده است. او می‌گوید که اگر یک فلج مادر زاد نتواند در یک مسابقه دو برنده شود، تقصیر خود اوست، برای اینکه خواستش قوی نبوده است. اراده انسان باید بزرگ‌تر از مشکلات باشد، چون مشکلات همیشه هستند و مگر در کجای تاریخ ما مشکلات نداشته‌ایم و ابر و باد و مه و خورشید و فلک به باری هنرمند آمده‌اند. هنرمندان و نویسندگان ما همه در بستر دشواری‌ها نوشته‌اند. لایه‌لای همین دشواری‌های سیاسی و فرهنگی و اقتصادی و شخصی اگر نوشتید و به هدف‌تان رسیدید که هیچ وگرنه راه‌حلی پیش پایتان نخواهد بود.»

آخرین انار دنیا

در هفته‌های اخیر رمانی صوتی با روایت قطب‌الدین صادقی منتشر شده به نام «آخرین انار دنیا» نوشته بهتیار علی نویسنده کردتبار آلمانی که حکایت مردی است که بعد از ۲۱ سال اسارت در زندان انفرادی آزاد شده و متوجه می‌شود که حزیش پیروز شده، اما هم‌زمان سابقش که به قدرت رسیده‌اند فاسد شده‌اند و او با همه چیز بیگانه است. رمانی با ارزش از بهتیار علی که به گفته قطب‌الدین صادقی از نظر برخی منتقدان حرفه‌ای‌ترین داستان‌نویس کرد زبان حال حاضر است: «این رمان را اواخر بهمن ضبط کردیم و در این سه ماه با تابل‌های زیادی از آن گرفته‌ایم.» □

دریچه

● قطعه موسیقایی «فصل عاشقی» با خوانندگی حسام‌الدین سراج در وصف پرستاران و پزشکان ایثارگر جبهه سلامت تولید شد. در این قطعه که در ایام عید فطر منتشر خواهد شد، سراج علاوه بر اجرای آواز، خوانندگی تصنیف را به همراه فاضل جمشیدی انجام داده است. مجید مظفری (بازیگر تئاتر، سینما و تلویزیون) نیز در این اثر، چند رباعی دکلمه کرده است. □

● سریال تلویزیونی «پرگار» به کارگردانی شهرام شاه‌حسینی، پس از اتمام پخش سریال «زیر خاکی» از سه‌شنبه ۶ خرداد روی آنتن شبکه یک می‌رود. سریال «پرگار» با قصه‌ای اجتماعی درباره روابط خانوادگی، تعلیم و تربیت فرزندان تولید و آماده پخش شده است. شبکه یک سیمایس از پخش سه سریال طنز پرمخاطب، برای ایجاد تنوع ژانر نمایشی، این بار سراغ سریالی ملودرام با قصه‌ای اجتماعی رفته است. سریال «پرگار»، قصه سه خانواده را به طور موازی روایت می‌کند که مقطعی از روزگار، سرگذشت آنها با هم گره خورده است و خواسته‌ناخواسته در زندگی امروز آنها کنش‌هایی را ایجاد می‌کند. □

● روزبه حسینی در روزهای کرونایی و خانه‌نشینی، شناخت‌نامه‌ای از محمود استادمحمد را که نگارش و گردآوری‌اش حدود هفت سال به طول انجامیده، به پایان می‌رساند و در حال پیگیری نهایی انتشار برخی آثار رضا برهنی است. این هنرمند تئاتر که از نیمه دهه ۷۰ در حوزه ادبیات هم فعال بوده است، می‌گوید از حدود سه سال پیش، از طرف خانواده دکتر رضا برهنی شاعر، نویسنده و منتقد ادبی (به ویژه پسر بزرگ او، اکتای برهنی فیلمساز، وکیل رسمی و قانونی‌اش)، مسئولیت چاپ و نشر برخی از آثار او را برعهده گرفته و در مسیری طولانی‌تر در حال نگارش و اتمام شناخت‌نامه‌ای در دو جلد درباره زندگی و آثار محمود استادمحمد، نمایش‌نامه‌نویس و کارگردان تئاتر است. □

● چندی پیش مهرداد دلنوازی (آهنگساز) با همکاری علیرضا افتخاری (خواننده) قطعه‌ای به نام «دل‌تنگ باران» را منتشر کردند تا دل‌تنگی خود را نسبت به غیبت محمدرضا شجریان در فضای موسیقی کشور اعلام کنند. □

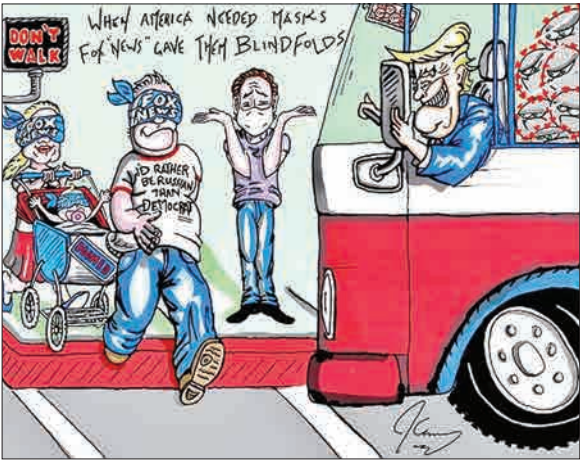
● رمان «بیست‌مین قربانی» به قلم «جیمز پترسون» و «ماکسین پائترو» به‌عنوان جدیدترین جلد از سری داستان‌های «باشگاه قتل زنان» منتشر شد و در نخستین هفته از حضور در فهرست آثار پرفروش نشریه نیویورک تایمز در جایگاه چهارم قرار گرفت. «بیست‌مین قربانی» به داستان تحقیقات «لیندزی باکسر» درباره قتل چند فرد بدنام در شهرهای مختلف پرداخته است. «پترسون» به‌طور میانگین سالی ۱۴ کتاب منتشر می‌کند و نام او به‌عنوان نخستین نویسنده‌ای که یک میلیون جلد از آثارش در قالب دیجیتال به فروش رسیده، ثبت شده است. □

● باقر رجبعلی از آماده شدن کتاب جدید خود با عنوان «صد توصیه به داستان‌نویسان جوانی که از نصیحت متفرق‌ند!» برای انتشار خبر داد. □

● مجموعه داستان «بچه‌های رئیس‌جمهور» نوشته حسین حضرتی (ح. ا. تیرداد) منتشر شد. این کتاب در ۱۳۸ صفحه با شمارگان هزار نسخه و قیمت ۳۰ هزار تومان توسط انتشارات خارا منتشر شده است. در معرفی مجموعه داستان «بچه‌های رئیس‌جمهور» آمده است: «داستان با تابی از اجتماع و واکنشی به آن است. نویسنده با این رویکرد و نگاه به نگارش پرداخته است.» □

● احتمال بازگشایی سینماها در عید فطر در حالی مطرح شده که ابتدا باید ستاد ملی کرونا این اقدام را با مانع اعلام کند و بعد هم باید وضع شورای صنفی نمایش به‌طور قطعی مشخص شود تا انتخاب فیلم‌ها و بررسی شرایط برای ارائه تسهیلات به آنها صورت گیرد.

● موسسه «بهمن سبز» از افزایش سرانه فرهنگی استان خوزستان با احداث ۱۶ سالن سینمایی جدید تا پایان سال ۹۹ خبر داد. □

● جیم کری، بازیگر سرشناس هیچ علاقه‌ای ندارد تا ترامپ را از مرکز طراحی‌های انتقادی‌اش کنار بگذارد. جیم کری که متنی بود از طراحی دست کشیده بود، بار دیگر به شخص ترامپ برگشت و از موضوع‌های روز، نقاشی کرد. جدیدترین نقاشی او درباره پوشش فاکس نیوز از موضوع کروناست. در این تصویر ترامپ با چهره‌ای احمقانه کشیده شده که دارد با ماشین مستقیم به سمت مرد و زن و بچه‌ای می‌رود که به جای اینکه ماسک زده باشند، چشم‌هایشان را بسته‌اند. چشم‌پند آنها نشان دهنده اخبار فاکس نیوز است. آنها دارند با چشم بسته از خط‌کشی عابر پیاده که برای پیاده‌روها قرمز است، رد می‌شوند. □

● گراندگان جایزه عکاسی طنز حیات وحش منتخبی از تصاویری را که برای شرکت در این دوره از این رقابت عکاسی ارسال شده، منتشر کرده‌اند. به گزارش فوربس، این رقابت عکاسی سالانه که بر ثبت لحظات طنز حیات وحش تمرکز دارد، امسال ششمین دوره خود را پشت سر می‌گذارد. عکاسان آماتور و حرفه‌ای می‌توانند آثار خود راتا ۳۰ ژوئن برای شرکت در شاخه‌های مختلف این رقابت تک‌عکاسی ارسال کنند. □

● مراسم نمایش آثار برتر و اهدای جوایز جشنواره «عکس ۵» و بزرگداشت عباس کیارستمی در صورتی که شرایط بیماری کرونا مساعد شود، یک تیرماه سال جاری در موزه سینما برگزار می‌شود. لیلی گلستان (رئیس هیات داوران)، فرهود نصیری ابراهیم عرب‌بیگی، علی میرعمادی و آیتای شکیبافر داوران این دوره جشنواره «عکس ۵» هستند. □

● قطعه بی‌کلام «مبهم دور» اثر جدید میلاد درخشانی به تازگی در دسترس مخاطبان قرار گرفته است. درخشانی (آهنگساز نوازنده) طی آخرین فعالیت‌های خود قطعه «مبهم دور» را تولید و ارائه کرده است. او در این اثر که آهنگسازی آن به عهده خودش بوده، تار، گیتار باس و پرکاشن نواخته است. حمیدرضا آداب نیز صابردار آن است. □

نمایش «کاغذ پاره‌ها» در جشنواره کراکو لهستان

مستند- انیمیشن «کاغذ پاره‌ها» با نام بین‌المللی «The Unseen» به کارگردانی بهراد نعلیندی در بخش غیررقابتی «داستان‌های جهان- جهان زنان» این رویداد سینمایی به روی پرده می‌رود که ویژه آثاری با نقش‌های اصلی زنان است. «کاغذ پاره‌ها» روایت زنان زجرکشیده و بی‌خانمانی است که به شکل اسفباری در یک کمپ نگهداری می‌شوند. این فیلم برای نخستین‌بار در جشنواره بین‌المللی فجر رونمایی شد و نمایش بین‌المللی خود را در جشنواره مهم «ایدفا» آغاز کرد. همچنین این فیلم کاندیدی جایزه بهترین انیمیشن سال از آسیا پاسیفیک بوده و در جشنواره سینما حقیقت حضور موفقی داشته است. □

